

видається цілісне вивчення творчості письменника як у контексті українського літературного процесу, так і в компаративному вимірі.

Література:

1. *Бабій О. 1922*: Бабій О. Гнів: новелі / Олесь Бабій. – Львів: Вид-во «Русалка», 1922. – 160 с.
2. *Бабій О. 1921*: Бабій О. Шукаю людини: нариси з часів війни / Олесь Бабій. – Львів: Видано накладом автора у друкарні Старопіпійського інституту у Львові під управою Ю. Сидорака, 1921. – 40 с.
3. *Бекеш С. 2012*: Бекеш С.: Бекеш С. Проблемно-тематичний спектр збірки новел О. Бабія «Шукаю людини» [Електронний ресурс] / С. Бекеш. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... – Назва з екрана. – Дата звернення: 23.06.2016.
4. *Ільницький М. 2003*: Ільницький М.М. Бабій Олесь Йосипович // Енциклопедія сучасної України: Beta-версія; [Електронний ресурс] / М. Ільницький. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=38621. – Назва з екрана. – Дата звернення: 10.06.2016.
5. *Ленська С. 2014*: Ленська С.В. Українська мала проза 1920 – 1960-х років: на перетині стилю і жанру : [монографія] / С.В. Ленська. – Полтава: ПолНТУ, 2014. – 656 с.
6. *Мафтин Н. 2008*: Мафтин Н.В. Західноукраїнська та еміграційна проза 20-30-х років ХХ століття: парадигма реконквісти : [монографія] / Н.В. Мафтин. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного ун-ту ім. В. Стефаника, 2008. – 356 с.
7. *Михайловська Н. 1998*: Михайловська Н.А. Екзистенційний характер української філософської думки як відображення специфіки національної ментальності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філос. наук : спец. 09.00.05 “Історія філософії” / Наталія Михайловська; Львів. держ. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 1998. – 34 с.
8. *Ящук Ж. 1998*: Ящук Ж.М. Екзистенційність як художньо-естетичний метод в українській літературі ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.08 “Естетика” / Ящук Жанна Миколаївна; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1998. – 17 с.

В статье раскрыты основные смысловые и формальные аспекты ранних сборников малой прозы выдающегося западноукраинского и эмиграционного писателя Олесь Бабий «Ищу человека» и «Гнев», которые представляют экзистенциальные мотивы жизни и смерти, свободы, морально-этического выбора, одиночества, враждебности мира в человека и . Сборники были написаны в начале 1920-х годов и художественно отражающие опыт автора, приобретенный на фронтах Первой мировой войны и национально-освободительной борьбы. Эти произведения не только моделируют «минус-гармонию» ситуации катастрофичности войны, но и объективно утверждают вечные ценности добра, правды и гармонии.
Ключевые слова: экзистенциальные мотивы, новеллистика, Первая мировая война, национально-освободительное движение, модернизм.

УДК821.161.2.09

ББК 82.3 (4 УКР)

О. П. Куца, д-р. філол. наук, проф. (Тернопіль)

Критичні рефлексії І. Я. Франка у контексті літературних теорій Михайла Драгоманова

У статті розглянуто літературно-критичну діяльність І. Франка у контексті його листування з М. Драгомановим. Увиразнено актуальні проблеми франкознавства, які є важливими для вивчення Франкової концепції національної літератури, «франкізму» як самобутнього філософського світогляду.

Ключові слова: Франко, Драгоманов, літературні теорії, літературна критика.

Kutsa Olga. The Critical Reflections of I. Franko in the context M. Drahomanov's Literary Theories. In the article the literary-critical activity of I. Franko in the context of his correspondence with M. Drahomanov is reviewed. The contemporary issues of Franko-related studies that are important for studying Franko's national literature concept and «Frankism» as a distinctive philosophical outlook are singled out.

Keywords: Franko, Drahomanov, literary theories, literary criticism.

Постановка наукової проблеми та її значення. І. Я. Франко став першим послідовним критиком драгоманівського «зовсім не наукового демократизму», який повною мірою вияскавився у літературознавчій концепції останнього. У ній він спостеріг немало взаємозаперечуваних положень, настанов і вимог: характеристику української літератури як простонародної і водночас доказові аргументи про неможливість існування «музицької» літератури як такої; критику «наглої» потреби розвивати «широке»

письменство і одночасно підштовхування «напружитись», щоб випередити «передні» ряди у російському; вимоги творити у «рішучу» хвилю для української нації літературу «руководячу» і тут же викриття «фальшивих» мірок, які він спостеріг у підході галицьких радикалів до художніх вартостей. Усі ці непослідовності «найбільшого публіцистичного таланту нашої нації» І.Франко пояснював його завчасною «появою», зовсім «новочасними» поглядами. Він відносив М.Драгоманова до людей перехідної формації, на яких, особливо у російсько-українських умовах, «тяжить прокляття зацофаного осередка, непчатого перелога. Їх гаряча душа рветься до суцільної, гармонійної і широкої діяльності, а дійсність ставить перед ними самі урізки, щербі, прогаліни. І ось вони кидаються на всі боки... Їх праця робиться якоюсь латаниною...» [Франко 1984: 516]¹. Подібне І.Франко спостерігав у сфері літературно-критичної діяльності М.Драгоманова. Тому гостро і небезпідставно критикував його «чудернацькі» теорії: «чотирьох літератур», «знизу вверх», «руководячої літератури», «literature di una nazione plebea».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Франкові висловлювання про названі теорії, окремо вихоплені із статей, виступів, а найбільше з листування (інколи подиктовані полемічним запалом, дуже подібним до драгоманівського), використовували для «побивання драгоманівщини». Як відомо, побутували фрази про «духову отруту», яку нібито вливав М.Драгоманов у поетичну душу І.Франка. Вони нерідко повторювалися у публікаціях різних періодів і далеко не завжди відповідали науковій істині. Об'єктивні висновки про літературні взаємини двох великих людей може дати «холодний розгляд» (М.Драгоманов) усієї літературно-критичної і особливо епістолярної спадщини обох з обов'язковим урахуванням їх стрімкої еволюції, але й різножанрової художньої творчості І.Франка.

Драгоманівський вплив на український літературний процес І.Франко образно порівняв із дією «дрібки квасу», яка викликала на той час «живодайне бродіння». Не буде перебільшенням говорити про подібне значення («дрібки квасу») «наштуркувань» із Женеві, а потім із Софії і для Франкової творчості. Засади «общеруськості» у літературно-критичній і художній практиці І.Франка були, як відомо, досить короткочасними. Рання полеміка («Література, її завдання і найважливіші ціхи») з І.Нечуєм-Левицьким («Сьогочасне літературне прямування») досить довго непокоїла І.Франка. Його теза про спільну «общеруську» літературу для української та російської інтелігенції — «відрубності не заведеш, бо тут головна ціль — іменно якнайбільший космополітизм думки і научної праці» [26, 8] — уже через два роки була заперечена відомим: «Не пора, не пора, не пора / В рідну хату вносити роздор! та виразним національним спрямуванням поетичного циклу «Україна». Доказів відмови від драгоманівського питання — для кого має творитися література і яку користь має вона приносити — у літературно-критичних виступах і художніх творах І.Франка чимало. На поради М.Драгоманова брати участь в «общеруській» літературі, тобто писати для російських видань, він просто «плюнув» вже у першій половині 80-х років. Йому зовсім було «не мило» «кидати свою мову» і калічити чужу тільки для того, щоб «десь там» сказати своє слово, яке нікому «не цікаве» [Листування 1928: 75]. Далі І.Франко відверто заперечував те, що висловив у ранній праці. Так, у статті «Ювілей Івана Левицького (Нечуя)» він інтерпретував творчість цього письменника як «виключно українського», що правильно усвідомив «елементарне, не підлягаюче ніякій дискусії» українське національне становище ще тоді, коли його ровесники були впевнені, що соціалізм знищить всі національні особливості. І.Нечуй-Левицький, підкреслював критик, піднявся понад цими модними теоріями і творив «для «всесословної» української нації» [35, 371].

Саме після опублікування найбільшого шевченкознавчого дослідження М.Драгоманова «Шевченко, українофіли і соціалізм» («Громада», 1879) І.Франко приступив до наукового осмислення Шевченкової поезії і невдовзі спростував багато засад, викладених у названій праці. Він відкинув драгоманівські тези про «малу освіченість» Т.Шевченка,

¹ У тексті статті при посиланні на це видання зазначаємо: [41, 516].

український нібито «плаксивий романтизм» чи «шкідливий» аполітизм. І.Франко простежував у Шевченковій поезії «новоєвропейські» віяння та модний у пошевченківські часи в європейських літературах «зворот до реалізму», яких домагався від українських письменників М.Драгоманов.

Навіть у ранніх літературно-критичних виступах І.Франко полемізував із своїм вчителем, найчастіше не називаючи його імені. «Темне царство» (1881, 1882) – це цілісна концепція самостійних літературних поглядів, які уже радикально відрізнялися від засад статті «Література, її завдання і найважливіші ціхи». І.Франко тактовно заперечував простолінійний і раціоналістичний ідеологізм М.Драгоманова, застерігаючи від поцінування літературних творів мірою «реального змісту»: поеми «Сон» і «Кавказ» – художні твори, «переважно ліричні», і оцінювати їх треба «мірою вилитого в них високогуманного чуття» [26, 138]. Звинувачення українських письменників з боку М.Драгоманова за «ретроградство» і «відсталість ідей» тут відкидалися. Дві «струї» Шевченкової творчості – «правдивий український патріотизм», а не «формальний націоналізм», як це виглядало М.Драгоманову, та «живість» поетичних образів – мали, в інтерпретації І.Франка, спільну течію і спільне дно: політичне спрямування, «протест проти погані сучасного ладу» [26, 136]. В «общеруській» літературі, де «великоруська» і «досі не має того, що називається політичною поезією» [26, 139], саме українська дала перші її зразки. Зауважимо, що у тому ж таки 1882 р. І.Франко відходив від власного застереження не оцінювати ліричні твори «мірою реального змісту» і вдавався до висловів, якими «перевершував» свого вчителя. Наприклад, у статті «Хуторна поезія П.А.Куліша» він суб'єктивно виставляв не тільки «похибки і недодуманості» цього письменника, але й нібито «хибні сліди» Т.Шевченка, оскільки огнисте поетове слово «виступило з берегів» і повело «поза границі правди і логіки». І.Франкові, як і М.Драгоманову, не подобався тоді Шевченків вислів «В своїй хаті своя правда, і сила, і воля» (а Кулішева муза, на його думку, проводила саме таку ідею), бо воля українців «неможлива без рівночасної волі у всіх сусідніх нам слов'янських хатах, а й тота знов неможлива без волі в цілій Європі, в цілій людськості» [26, 162]. Отже, висловлювання про «общеруську» чи навіть «всеслов'янську» єдність, які раніше уже заперечив І.Франко і від яких відмовився сам М.Драгоманов, тут повторено майже без змін. Конкретно-історичне прочитання історіософських віршів П.Куліша привело І.Франка до категоричних висновків, що автор, мовляв, «розминувся» з історичною правдою і писав історичні «нісенітниці». Важливо, що М.Драгоманов дорікав М.Павликові та І.Франкові за подібні «пересоловання» стосовно П.Куліша. Гостра критика із Женеви часопису «Світ» після публікації в ньому Франкової рецензії на «Хуторну поезію» із зазначенням, що він, М.Драгоманов, «не за доктринерський фанатизм», є промовистою: «пересоловання» не схвалено.

Знаємо, що І.Франко не прийняв драгоманівського обґрунтування головної риси українського письменства – «*litteratura di una nazione plebea*». Але з цим визначенням він погоджувався у 1882 р., коли компетентним консультантом для написання короткої історії української літератури міг стати найперше М.Драгоманов. Для останнього ця риса була «додатньою» (Д.Донцов), «щасливим» випадком, бо можна було злитися таким чином з новоєвропейством (треба брати до уваги факт, що терміни «плебейська» і «демократична» М.Драгоманов вживав як синонімічні). Далі він відчув нелогічність власних визначень і певну «незручність» у підході до художніх вартостей. І.Франко справедливо критикував ці погляди свого вчителя як згубний для української нації «зовсім не науковий демократизм». Ця хибна теза стала спонукою для наукового її спростування у подальших Франкових працях.

Дослідники іноді перебільшують, акцентуючи на гнітючій залежності І.Франка від женецького громовержця. Їхнє листування підтверджує, що І.Франко ніколи не був слухняним учнем. М.Драгоманов, який за інтелектуальним масштабом не мав собі рівного політолога у Росії, спостерігав, що у «рішучу хвилю» для української нації І.Франко зміг би організувати у Галичині радикально-прогресивну партію. Хоча усвідомлював, що українська література мусила платити надто дорогою ціною, офіруючи високий письменницький талант

політичній справі. Але ж іншого національного політика такого рівня М.Драгоманов не бачив серед українців. І.Франко мусив виконати, за його вимогою, таку ж місію («завдачу»), яку свого часу виконав Т.Шевченко. «Особливу роллю» повинна була відіграти і Франкова творчість, оскільки соціально-національну заангажованість українського письменства М.Драгоманов пояснював як історично виправдану традицію. І.Франко ж побоювався, що політична діяльність може стати «руїною» його власного письменницького таланту, усієї його «будущини». «Гризтися» за політику йому набридло вже у 1882 р., і замість неї він, як писав, з більшою охотою різав би у селі січку, пас коні і писав «нікчемні вірші» [Листування 1928: 36]. І.Франко дедалі наполегливіше відстоював творчу індивідуальність письменника і заперечував політичну тенденційність у літературі. «Я ніколи досі не чував, – писав він сердито у Женеву, – щоб у справах чисто літературних був звичай робити що-небудь *reg prosciga* ...» [Листування 1928: 119]. Але ж і для М.Драгоманова тенденційна або, як називав він, «одповідна» література – це «діло тимчасове», поки «не вигорить українська справа». Без «ясного напрямку» галицькі часописи могли б, на його думку, перетворитися у «збірки», які приносять користь літературі «багатій і устроєній», тоді як українцям треба літератури «руководячої». І.Франко поділяв цю вимогу вчителя. Це підтверджувала його художня практика. Але розходження між ним і М.Драгомановим виявились у підходах до розв'язання національних проблем. Вимоги підпорядкувати літературу «першорядним» завданням, відстоювати політичну свободу у межах Російської федерації І.Франка дратували. Це підтверджує його категорична розмова (1886 рік!) з М.Павликом, зміст якої останній детально зафіксував у листі до М.Драгоманова. І.Франко заявив тоді: «Я для Вас двох (тобто для М.Драгоманова і М.Павлика. – О.К.) не буду іти проти цілої України» [Переписка 1912: 73].

Можемо наводити приклади «сердитих» Франкових вимог «ясного напрямку» у літературі, які пояснюються не лише впливом М.Драгоманова. Важливо зазначити, що причини незгод між останнім і українцями О.Кониський відшукував насамперед у «драгомановщині», під якою розумів «спосіб писати доткливо». Писати «доткливо» вмів і І.Франко, інколи навіть «доткливіше», ніж його вчитель. Коли йшлося «о сокрушеніє», то він, як сам зазначав у листі до Олени Пчілки, «вдарявся лобом о ... крайність». Так, у середині 80-х років І.Франко намагався будь-що заперечити «гімназійним вчителям», «сокрушити» насамперед їх літературного «корифея», тобто О.Огоновського. Знаючи про схвальні відгуки авторитетного львівського професора на збірку віршів В.Масляка, І.Франко нещадно «сокрушав» останнього. У віршах В.Масляка він прочитував «фантастичні і безцільні» дії; до розуміння алегоричних образів, як писав І.Франко, автор не подав найменшого пояснення; народолюбство В.Масляка – «туманна фраза» без будь-якої реальної основи, а безтурботне – «без праці» – життя уявляється поетові навіть «чимось дуже бажаним». І.Франко навіть засумнівався в інтелектуаль – них можливостях автора і критикував естетичні смаки галицької публіки загалом: популярність творів В.Масляка серед галичан – «явище дуже сумне» [27, 51].

У літературно-критичній діяльності І.Франка простежуємо випадки нестримного полемічного запалу, який інколи відводив від об'єктивної істини і давав підстави противникам використовувати висловлювання авторитетного критика не на користь українській національній справі. Ревні оборонці українства вбачали у таких Франкових виступах тільки шкідливий вплив М.Драгоманова. Так, стаття «Формальний і реальний націоналізм» (1889) певним чином перекреслювала дотеперішні погляди на «секрети» поетичної творчості. Категорично заявлене, що знедоленій і неписьменній нації «театрами, концертами «національними», романами й поезіями дуже мало... можна прислужитися» [27, 356], не відображало істинних поглядів автора «Зів'ялого листа». Підтримуючи М.Драгоманова і викриваючи нібито «догми» редакторів «Правди», І.Франко мимоволі потрапляв у зачароване коло. Бо стаття М.Драгоманова «В справі відносин українців до російської літератури», засади якої обороняв і відстоював І.Франко, також гостро полемічна і аж ніяк не відображала істинних переконань автора. Вона мала тактичне спрямування.

І.Франко буквально увірвався в полеміку, викликану публікацією названої статті у «Зорі», і висловив міркування досить суб'єктивні. Він захищав честь редагованої газети – «Зоря» фактично була всеукраїнським органом. Виступи «Правди» на зразок, що «Зоря», публікуючи статтю М.Драгоманова, пропагувала «общеруськість», І.Франко сприйняв як «донос» на газету «перед усією Україною» [27, 362].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Кінець 80-х років став для І.Франка періодом глибокого наукового осмислення проблеми суспільно-політичної заангажованості літератури. Талановитий письменник, критик і політик, він геніально передбачив небезпеку тодішніх утилітарних вимог, що призвели б до «розладдя між старою й новою літературою» [34, 364]. Тому й відкидав оголену політичну тенденцію художніх творів і осмислював проблему їх політичного значення. Так, у «Передмові» до перекладу драми Ф.Шіллера «Вільгельм Телль» (1887) І.Франко аналізував багату німецьку літературу і дійшов висновків, що розквіт її, хоч і йшов в одному напрямі зі суспільним життям та політичною боротьбою, не був у прямій залежності від них: література, ця «тиха, прозрірача струя», не зміщувалася з «розбурханим, каламутним потоком» політичних змагань Німеччини. І це «роздвоювання», за його спостереженням, не відбулося там через політичний гніт. І.Франко зауважував, що чутливий до політичних проблем сучасності німецький письменник після написання перших двох драм – «Розбійники» і «Підступність та кохання» – відвернувся від сучасних йому проблем і заглибився у минувшину, не тільки свою, а навіть чужих народів. У минувшині він зумів натрапити на ту ж саму «струю», що була основою перших творів, – «увільнення народу, пригніченого чужою тиранією» [27, 118]. Правда, якщо у перших названих драмах Ф.Шіллера ця тема була явна, неприкрита, проголошувалася як доктрина, то надалі, зокрема у драмі «Вільгельм Телль», автор свідомо уникав натяків на тогочасні політичні реалії і дотримувався «тільки вимог поетичних», до яких належала ідейність твору. Отже, у зв'язку з вимогами М.Драгоманова чіткої тенденції у літературному творі та його критикою «неполітичної» літератури перед І.Франком постала необхідність обґрунтування категорій ідейності і тенденційності.

Уже перші публікації поезій Лесі Українки та дискусії навколо них, листування між М.Драгомановим, І.Франком, Лесею Українкою, Оленою Пчілкою, М.Павликом, О.Огоновським, О.Маковеем та іншими змушували до науково-теоретичного викладу проблеми. Автор «Зів'ялого листя» не мислив поетичної краси поза ідейністю, відкидав аполітичний індивідуалізм. Тільки високі вимоги «поетичні», перетоплені у чутливій душі поета з ідейною гармонією, можуть розбуджувати «почуття політичне». У «Передньому слові» до видання «Шевченко Т.Г. «Перебендя» (1889) І.Франко писав про однаково важливі «утилітарні» функції літератури і політики, але література є «функцією суспільною утилітарною в високім значенні того слова...» [27, 289]. Наприклад, скороминущі ідеї французького політичного якобінізму знайшли свою паралель у поезії – вищість геніальної одиниці над масою. Ці ідеї в літературі та політиці розвивалися за своїми законами. У літературі, зокрема, вони стали однією з підвалин романтизму і виявлялися у різних народів по-своєму. Творча індивідуальність письменника «виломлювалася» із будь-яких суспільно-політичних норм і правил: він виконував свої особливі, але не менш важливі утилітарні функції «ублагороднював» людські серця і думки.

М.Драгоманов наполягав, щоб стежити за собою «по части реалізму», відображати «живі типи», які обов'язково зустрічались би у житті та не відрізнялись би ідейно від російських чи європейських, І.Франко сприймав дедалі критичніше. Однак ці вимоги не могли не впливати на його видавничу діяльність. Так, «крайне-реалістичний» напрям часопису «Житє і Слово», як повідомляв він М.Драгоманову, викликав незадоволення серед галичан. М.Бучинський навіть відмовився від передплати. І.Франко міг точно передбачити гостру реакцію М.Драгоманова на його «відступи» від «поезії правди», але вона вже не так вражала його. Після сердитої критики драми «Сон князя Святослава» (М.Драгоманов вбачав у ній втрачений «нюх до реалізму») І.Франко відповідав: «Ви трохи невірно оцінюєте характер мого таланту. Я вдачею своєю далеко більше романтик, ніж реаліст. Всі речі

реального змісту, які я писав, справляли мені при писанні далеко більше муки, прикrostі, зденервування, ніж ті романтичні «скоки», при котрих я просто спочиваю душею» [Листування 1928: 496].

Незалежність Франкових поглядів драгувала М. Драгоманова, який ще у 1886 р. першим радив розійтись, як «чорна хмара», оскільки вони стали «різного поля ягодами». Хоча настанови, претензії, докори допікали письменникові до живого, все-таки розриву між ним і М. Драгомановим не сталося. Чому? І. Франко дорожив «далекосяжним і ясним розумом» Драгоманова-вченого, «многоцінними» для розвитку української політичної ідеї вказівками Драгоманова-політика і такими ж «многоцінними» для власного літературного «поступування» порадами Драгоманова-критика.

Література:

1. Листування І. Франка і М. Драгоманова: Матеріали для культурної і громадської історії Західної України. – К.: ВУАН, 1928. – 508 с.

2. Переписка Михайла Драгоманова з Михайлом Павликом (1876-1895) / зладив Михайло Павлик. Т. 5. (1886-1889). – Чернівці: З друкарні т-ва «Руська Рада», 1912. – 414, X с.

3. Франко І. З останніх десятиліть ХІХ віку / Іван Франко // Збір. творів : у 50 т. – К.: Наукова думка, 1976-1986. – Т. 41. – 1984. – С. 471-529.

О. П. Куца. Критические рефлексии И. Франко в контексте литературных теорий М. Драгоманова.

В статье рассмотрена литературно-критическая деятельность И. Франко в контексте его переписки с М. Драгомановым. Подчеркнуты актуальные проблемы франковедения, которые важны для изучения концепции национальной литературы И. Франко, «франкизма» как самобытного философского мировоззрения.

Ключевые слова: Франко, Драгоманов, литературные теории, литературная критика.

УДК 821.161.2.09

ББК 83.3 (4 УКР)

Н. І. Писко, Дрогобич

Поезія Олени Теліги як художнє середовище націоцентричного сенсу

У статті авторка досліджує поетичний феномен Олени Теліги – однієї із чільних представниць вісниківської течії у міжвоєнній літературі. Дослідниця звертається до герменевтичного осягнення націоцентричних вимірів смислового рівня аналізованих творів.

Ключові слова: поезія, вісниківство, націоцентризм, герменевтика, сенс, визвольна боротьба, жіноче буття.

Nadiya Pysko. The poetry of Olena Teliga as an artistic surroundings of natsiocentric sense

In this article the author explores the poetic phenomenon of Olena Teliga, who is one of the leading representatives of visnykivska trend in the interwar literature. The researcher refers to the hermeneutic comprehension of natsiocentric mensuration of the notional level of the analyzed works.

Keywords: poetry, visnykivstvo, natsiocentryzm, hermeneutics, liberation struggle, women's being.

Постановка наукової проблеми та її значення. Серед поетичних досвідів ХХ ст. творчість поетів-вісниківців займає особливе місце. Секрети її високої ідейності та самобутньої естетичності, персоніфіковані іменами Є. Маланюка, Ю. Дарагана, Ю. Липи, Ю. Клена, О. Ольжича, Н. Лівницької-Холодної, О. Лятуринської, І. Ірлявського та ін., не зважаючи на наявні дослідження й узагальнення Т. Салиги, М. Ільницького, О. Багана, Ю. Коваліва, О. Астаф'єва, Н. Просалової, П. Іванишина, О. Омельчук та ін., все ще залишаються багато в чому непроінтерпретованими. Сказане стосується й поезії Олени Теліги, чий літературний розвиток був передчасно обірваний гітлерівською кулею у Бабиному Яру. Прикметно, що її філологічне пізнання на материковій Україні теж було обірване, хоча й з інших політичних причин: російсько-комуністична система не могла допустити до читачів авторів несоцреалістичного типу.

Попри наявність певної кількості різнотипних досліджень творчості О. Теліги авторства Д. Донцова, Ю. Клена, Ю. Бойка, В. Державина, Б. Рубчака, Б. Бойчука, Ю. Шереха, Андрусів, М. Жулинського, М. Ільницького, О. Багана, Б. Червака, Н. Миронець, Українець, О. Климентової, Т. Голембовської та ін., вивчення поетичної, публіцистичної та творчості цієї яскравої представниці покоління письменників-вісниківців